

Alpeasal *Sorbus mougeotii*

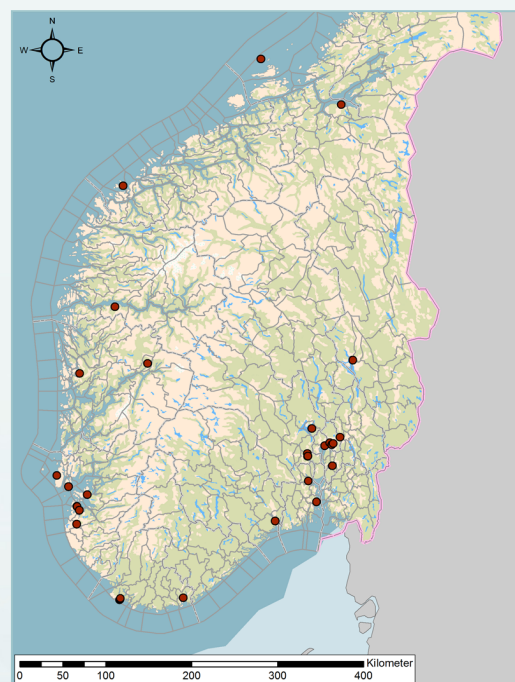
Fremmed art

Alpeasal er et relativt nytt prydtre her i landet. Funn av forvillede planter av arten har økt mye de siste tiårene, og den er trolig i startfasen av sin spredning i landet. Alpeasal kan fortrenge hjemlige og til dels sjeldne *Sorbus*-arter, og det kan også være en viss fare for at den kan hybridisere introgressivt med disse.

Status

Risikovurdering 2012: Svært høy risiko (SE)

Utbredelseskart som viser ville forekomster av alpeasal basert på herbariedata og ikke-belagte observasjonsdata (krysslister, artsobservasjoner o.a.).

Kjennetegn

Alpeasal er en 5–8 m høy busk eller et lite tre i rosefamilien Rosaceae. Den blir vanligvis ikke høyere enn 6 m. Arten går også under det norske navnet fransk asal. Bladene hos alpeasal er blanke og bredt elliptiske med 11–13 par tydelige og tettstilte sidenerver. Bladene er tydelig, men grunt lappete. Lappene er små, avrundete og overlapper lite. Blomstene er hvite, og pollenknappene er kremfargete. Fruktenes er runde og mangler tydelige korkporer, i alle fall i det norske materialet som er undersøkt så langt. I henhold til litteratur fra Mellom-Europa skal fruktene ha få og små korkporer.

Alpeasal kan og har vært forvekslet med vår hjemlige sørlandsasal *S. subsimilis* og delvis også med en annen innført art, østerriksk asal *S. austriaca*. Sammenlignet med sørlandsasal har alpeasal flere og mer tettstilte nervepar, og bladene er også vanligvis grunnere skåret hos alpeasal. Hos sørlandsasal og østerriksk asal kan bladlappene overlappe noe med hverandre. Sørlandsasal har dessuten røde pollenknapper og frukter med tydelige korkporer, sistnevnte også i likhet med østerriksk asal. Østerriksk asal har også blad som er noe bredere og med dypere skårete og grovere og mer tannete lapper.

Alpeasal kan delvis også forveksles med svensk asal *S. intermedia*, men alpeasal har mye mindre frukter enn denne. Fruktenes hos svensk asal er dessuten noe avlange.

Utbredelse

Alpeasal kommer fra fjellområder i Sørvest- og Mellom-Europa.

I Norge er arten i dag dokumentert fra 26 lokaliteter i kystområdene fra Oslo og Akershus til Sør-Trøndelag.

Biologi

Alpeasal formerer seg aseksuelt med frø, såkalt agamospermi eller apomiksis i snever forstand. Slike apomikter er vanligvis ikke 100 % "tette", og seksuell frøformering kan også forekomme.

Fruktenes hos alpeasal, i likhet med hos andre arter i slekten *Sorbus*, spises og spres med fugl og delvis også med pattedyr som rev.

I sine opprinnelige områder forekommer alpeasal på tørr, steinete og gjerne kalkrik grunn opp til 1900 moh.

Bestandsstatus

Første dokumenterte belegg av alpeasal er fra 1950-tallet, men det er mulig at dette kommer fra et opprinnelig plantet individ. Neste dokumenterte belegg er fra Sør-Trøndelag: Trondheim over 30 år senere, og de siste tiårene har funnfrekvensen økt mye, med mer enn en fordobling i forekomster fra 1990-tallet og fram

Alpeasal med karakteristiske grunt lappete blad med mange tettstilte nerver.

til 2000-tallet.

Arten er innført som prydtre nokså sent, hovedsakelig fra 1960-tallet. Sporadiske plantinger av en annen form av arten er også dokumentert fra tidlig på 1900-tallet, og den formen som brukes i dag synes å spre seg lettere (P.H. Salvensen, pers. meddel.). Arten plantes svært mye i offentlige anlegg, og den synes å være i startfasen av sin spredning i Norge.

Alpeasal markedsføres som handelsvare med herdighet 7. Arten anses å være særlig egnet i områder med mye vind, høyt saltinnhold i lufta og kjølige somre. Alpeasal er funnet på en rekke ulike voksesteder, fra veikanter og avfallshauger til kalktørreng, lysåpen skog, kalkfuruskog og gressrik kystlynghei. Dette tyder på at alpeasal har vide økologiske preferanser, og at den vil kunne innta mange ulike naturtyper etter hvert som den får sjansen til å spre seg.

Alpeasal kan invadere habitater med sjeldne lokale *Sorbus*-endemismer. Dette er blant annet observert nord på Karmøy og under Vetahaugen ved Mosterhamn. På sistnevnte lokalitet er det nå mer alpeasal enn fagerrogn (Per H. Salvesen, pers. observ.). Selv om alpeasal i hovedsak formerer seg aseksuelt med frø, er ikke dette nødvendigvis fullstendig. Det kan ikke utelukkes at alpeasal kan hybridisere, delvis introgressivt, med fagerrogn og på den måten føre til genetisk forurensning av en stedegen, rødlistet art.

Alpeasal er angitt som "ikke invaderende" i Danmark. Her er arten brukt til leplanting. Ellers er det ingen andre angivelser med unntak av "ukjent" for Norge. Arten er plantet i flere land i Europa.

Referanser

Det norske hageselskap 2005. Hageselskapets sortsliste. Det norske hageselskap, Oslo. 284 s.

Grundt, H.H. og Salvesen, P.H. 2011. Kjenn din *Sorbus*: Rogn og asal i Norge. Rapport fra Skog og landskap 23/2011. 104 s.

Hegi, G. 1995. Illustrierte Flora von Mitteleuropa. Band IV. Teil 2B. Spermatophyta: Angiospermae: Dicotyledones 2 (3). Blackwell Wissenschafts-Verlag, Berlin. 542 s.

Lid, J. og Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Ed. R. Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.

Rich, T.C.G., Houston, L., Robertson, A. og Proctor, M. 2010. Whitebeams, Rowans and Service Trees of Britain and Ireland. BSBI Handbook No. 14. Botanical Society of the British Isles. 229 s.

Salvesen, P.H. 2009. Rogn og asal (slekten *Sorbus*) i Arboretet på Milde. Årringen 13: 4-48.

Lenker

<http://www.nobanis.org/speciesInfo.asp?taxaID=13511>